

Wszechobecne zagrożenia

Analiza i interpretacja pojęcia „bezpieczeństwo”. Wskazanie na wielość definicji i źródeł. Ilustracja z opisem przedstawiająca piramidę potrzeb Masłowa. Polecenie dotyczące pozycji bezpieczeństwa w hierarchii potrzeb.

Przykładowy podział zagrożeń na naturalne i cywilizacyjne. Ilustracja przedstawia podział rodzajów zagrożeń wraz z przykładami.

Krótkie podsumowanie w punktach podstawowych treści dotyczących bezpieczeństwa, zagrożeń i ich wszechobecności. Praca domowa dla ucznia dotycząca innych koncepcji podziału zagrożeń.

Słownik pojęć dotyczących wszechobecných zagrożeń. Definicje pojęć: bezpieczeństwo, reagowanie, zagrożenia.

Dwa zadania interaktywne dotyczące potrzeb i zagrożeń człowieka.

Bibliografia:

- Źródło: Miasto Stołeczne Warszawa, dostępny w internecie:
<https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/poradnik-postepowania-w-sytuacjach-zagrozen-1>.

Wszechobecne zagrożenia

Nieszczęśliwe wypadki zdarzają się wszędzie. Znaczna ich liczba przytrafia się ludziom w domu. Wiele spośród tych osób jest hospitalizowanych. Jednymi z najczęstszych przyczyn urazów są upadki.

Lawiny należą do zagrożeń naturalnych i stanowią olbrzymie niebezpieczeństwo dla ludzi i ich otoczenia.

Źródło: Wikimedia Commons, dostępny w internecie:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Avalanche#/media/File:Avalanche_on_Everest.JPG, domena publiczna.

Zastanów się nad tym, jak rozumiesz pojęcia bezpieczeństwa i zagrożenia. Spróbuj również, opierając się na swojej ogólnej wiedzy, podać kilka przykładów zagrożeń, mogących spotkać w życiu codziennym Ciebie, Twoją rodzinę, społeczność, w której żyjesz. Zastanów się również nad zagrożeniami, które mogą mieć charakter powszechny, dotycząc ludność całego Państwa.

Czy podzieliłbyś/aś w jakiś sposób takie zagrożenia na mniejsze podgrupy, na przykład z powodu podobnej przyczyną ich powstania ?

Nauczysz się

- definiować pojęcie bezpieczeństwa,
- rozpoznawać miejsce bezpieczeństwa w hierarchii potrzeb,
- wyróżniać różne rodzaje zagrożeń,
- wymieniać najczęstsze skutki zagrożeń.

1. Bezpieczeństwo

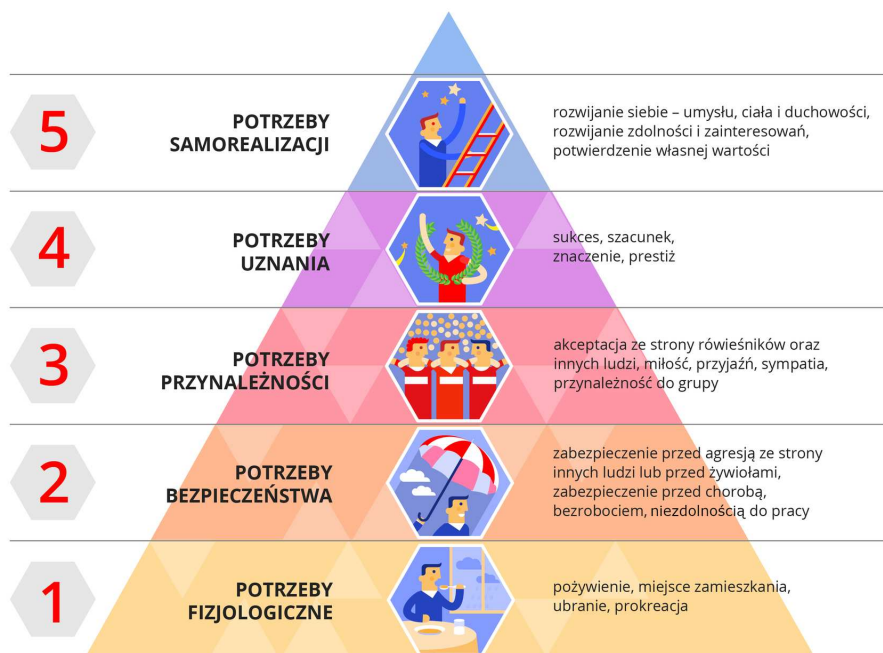
Bezpieczeństwo należy do pojęć, które nie mają jednej, powszechnie obowiązującej definicji. Termin ten utożsamiany bywa ze stanem braku zagrożenia. Można sobie jednak wyobrazić sytuacje, w których co do zasady bezpieczeństwo jest zapewnione, mimo istniejących obiektywnie zagrożeń. Przykładem jest zapewnianie sobie bezpieczeństwa przez państwa poprzez wchodzenie w sojusze polityczne i wojskowe. Trzeba mieć świadomość, że jego poziom nie jest stały - zależy od wielu zmieniających się czynników:

- czynnik ludzki, np. błąd w ruchu drogowym, błąd człowieka w zarządzaniu strategicznym,
- awaria, np. rozszczelnienie instalacji gazowej,
- zagrożenie wynikające z działania sił natury, np. powódź,
- zagrożenie o charakterze politycznym, np. terroryzm,
- czynnik społeczno-gospodarczy - kryzys finansowy,
- epidemia, a także wiele innych.

Istotna jest umiejętność określenia tych czynników oraz nauczenie się jak można na nie reagować.

O ile istnieje wiele definicji bezpieczeństwa, o tyle bez wątpienia jest ono jedną z fundamentalnych potrzeb człowieka. W 1943 roku amerykański psycholog **Abraham Maslow** [czyt. Ejbraham Masło] opublikował na łamach czasopisma *Psychological Review* [czyt. sajkolodżikal riwju] swoją teorię **hierarchii potrzeb człowieka**. Dzisiaj jest ona jedną z najczęściej stosowanych koncepcji wyjaśniających ludzką motywację.

Hierarchia potrzeb w ujęciu Maslowa ma postać piramidy. Zgodnie z jego twierdzeniem, ludzkie potrzeby są zaspokajane stopniowo. Człowiek zaspokaja potrzeby wyższego rzędu (znajdujące się wyżej w strukturze piramidy) po uprzednim zaspokojeniu potrzeb niższego rzędu (znajdujących się bliżej podstawy).

Piramida potrzeb według Abrahama Maslowa

Źródło: Aleksandra Ryczkowska, licencja: CC BY 3.0.

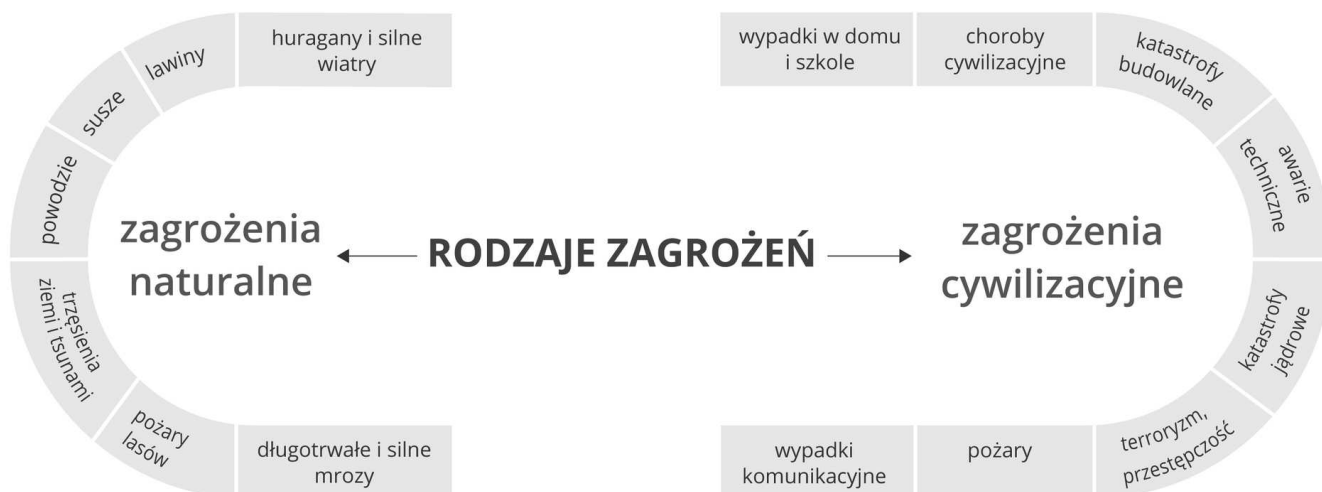
Potrzeba bezpieczeństwa, jedna z fundamentalnych potrzeb człowieka, dotyczy np. zabezpieczenia życia i zdrowia przed następstwami choroby, bezrobocia i niezdolności do pracy oraz zapewnienia wygody, spokoju czy też wolności od strachu. Jej realizacja warunkuje zaspokajanie innych, wyższych potrzeb, do których należą potrzeby przynależności, uznania czy samorealizacji.

Polecenie 1

Omów miejsce potrzeby bezpieczeństwa w ogólnej hierarchii potrzeb człowieka.

2. Rodzaje zagrożeń

Zagrożenia najogólniej można podzielić na **naturalne** (w prawie polskim zdefiniowane jako katastrofy naturalne) oraz **cywilizacyjne** (awarie techniczne i inne zdarzenia związane z działalnością człowieka). Przykłady zagrożeń należących do każdej z tych kategorii zaprezentowano na ilustracji poniżej.

Podział zagrożeń wraz z przykładami

Źródło: dostępny w internecie: epodreczniki.pl, licencja: CC BY 3.0.

Należy pamiętać, że zagrożenia oznaczają ryzyko, np. utraty zdrowia i dobytku, zniszczenia budynków mieszkalnych i gospodarczych albo skażenia środowiska. Dlatego tak ważna jest wiedza na temat zagrożeń, odpowiednia postawa, zapobieganie i sprawne **reagowanie** w przypadku ich wystąpienia.

W środowisku domowym, ulicznym, wodnym, w przestrzeniach podziemnych, w lasach można spotkać wiele zagrożeń. Należą do nich między innymi:

- w środowisku domowym – gaz, niesprawne instalacje, detergenty, ostre i ciężkie przedmioty, gorące napoje, czy śliskie schody;
- w środowisku ulicznym – wypadki komunikacyjne, bójki, zamieszki, kradzieże czy napady;
- w środowisku wodnym – utonięcia, wypadki czy wychłodzenia;
- w przestrzeniach podziemnych – wstrząsy, zawały, eksplozje czy zalania;
- w lasach – dzikie zwierzęta, trujące rośliny i grzyby, wypadki, pożary.

Tekst źródłowy

Polecenie 2

Zapoznaj się z poniższym fragmentem Rozporządzenia Rady Ministrów z 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*.

Wskazano w nim kilka rodzajów zagrożeń powodziowych. Znajdź i wyjaśnij, które z wymienionych problemów powodziowych można przynajmniej częściowo rozwiązać pod względem technicznym oraz w jaki sposób?

„Powodzie występujące w obszarze dorzecza Wisły są zróżnicowane ze względu na genezę i przebieg, niemniej jednak dominującym typem powodzi są powodzie rzeczne (opadowe i roztopowe). Jednakże mamy tu do czynienia również z powodziami od strony morza (sztormowymi) oraz powodziami zatorowymi.

Są to zagrożenia istotne dla poszczególnych regionów wodnych, jednak w skali całego obszaru dorzecza Wisły szczegółowo należy rozpatrywać zagrożenia wywołane kilkoma czynnikami.

W przypadku pojawienia się deszczów na rozległych obszarach Górnej i Małej Wisły w związku z małą możliwością retencji oraz szybkim spływem dochodzić będzie do przemieszczania się fali powodziowej w dół rzeki. W przypadku przemieszczania się wraz z falą powodziową opadów będzie dochodziło do podpiętrzania fali powodziowej dopływami na całej długości Wisły. Po dotarciu fali w dolne partie Wisły będzie ona wytracać prędkość, ze względu

na nizinny charakter rzeki, stanowiąc duże zagrożenia dla depresyjnych terenów Żuław Wiślanych i Niziny Kwidzyńskiej. W przeciwieństwie do południowego obszaru kraju, w regionie wodnym Dolnej Wisły większe znaczenie niż gwałtowność zjawiska powodzi, ma długość okresu wezbrania, zwiększająca prawdopodobieństwo przesiąków przez obwałowania. Przy dodatkowym nałożeniu się zjawiska cofki może dochodzić do podpiętrzenia w odcinkach ujściowych. W okresach zimowych dodatkowym czynnikiem zwiększającym zagrożenie mogą być zatory lodowe i zasilanie z topniejącego śniegu i lodu. Zjawiskiem, które będzie nasilało się w przyszłości, zachodzącym w całym obszarze dorzecza Wisły,

są powodzie miejskie. Charakteryzują się one znaczną wielkością strat przy stosunkowo niewielkim zagrożeniu powodziowym. Przebieg powodzi miejskich zależy od zmian zagospodarowania zlewni, wynikających z działalności człowieka, w odróżnieniu od powodzi, występujących w warunkach naturalnych”.

Polecenie 3

Spróbuj odnaleźć informację, czy obecnie jest planowana na Wiśle jakaś duża inwestycja hydrotechniczna, na przykład zapora i/lub elektrownia.

Polecenie 4

Zapoznaj się z poniższym fragmentem Poradnika postępowania w sytuacjach zagrożeń, wydane go przez Urząd Miasta Stołecznego Warszawy (<https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/poradnik-postepowania-w-sytuacjach-zagrozen-1>) na jego podstawie wyjaśnij na czym polega zasada „uciekaj, schowaj się, walcz”

((Miasto Stołeczne Warszawa

„AKTYWNY ZABÓJCA (napastnik posługujący się bronią palną, bronią białą) Właściwa reakcja na taki atak powinna być podporządkowana zasadzie –” uciekaj, ukryj się, walcz”: uciekaj, (nawet wtedy, gdy inni nie chcą tego robić), w sposób bezpieczny poza teren obiektu, z równoczesnym powiadomieniem służb, w tym celu dzwoń po pomoc pod numer 997 lub 112, podaj jak najwięcej szczegółów; nie wdawaj się w dyskusje ze sprawcą, nie próbuj negocjacji, ponieważ on ma jeden cel: zabić, działaj szybko, skrycie i cicho, aby nie zwrócić uwagi sprawcy jeżeli powyższe nie jest możliwe do wykonania, - ukryj się - należy odseparować się od zagrożenia poprzez zamknięcie i zabarykadowanie się w jak najtrudniej dostępnych miejscach obiektu, jeśli się ukryjesz pod żadnym pozorem nie zapalaj światła, wyłącz telefon komórkowy. – jeśli go tylko wyciszysz, pamiętaj, aby wyłączyć wibracje, gdy nie ma możliwości ucieczki ani ukrycia, stan wyższej konieczności obliuguje do podjęcia walki wszelkimi możliwymi metodami,- walcz -, wykorzystaj do tego wszelkie otaczające Cię przedmioty (np. gaśnica, hydrant, wyposażenie pokoju lub biura itp.).”

Źródło: Miasto Stołeczne Warszawa, dostępny w internecie: <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/poradnik-postepowania-w-sytuacjach-zagrozen-1>.

3. Podsumowanie

- **Bezpieczeństwo** jest związane z brakiem zagrożeń lub z subiektywną oceną stanu rzeczy.
- Poczucie bezpieczeństwa jest jedną z fundamentalnych **potrzeb** człowieka.
- **Zagrożenie** to sytuacja negatywnie wpływająca na nasze bezpieczeństwo, powodująca utratę poczucia bezpieczeństwa związanego z życiem, zdrowiem, warunkami egzystencji czy też posiadaniem mieniem.

Polecenie 5

Podział zagrożeń na naturalne i cywilizacyjne nie jest jedynym możliwym podziałem. Znajdź w Internecie, książkach, czasopismach inne koncepcje podziału zagrożeń. Która z nich jest – twoim zdaniem – najtrafniejsza? Odpowiedź uzasadnij.

4. Słowniczek

Definicja: bezpieczeństwo

stan który polega na braku zagrożeń lub postrzeganiu tych istniejących za opanowane, stanowi jedną z fundamentalnych potrzeb człowieka, takich jak: istnienie, przetrwanie, tożsamość, niezależność, spokój, posiadanie, pewność rozwoju

Definicja: reagowanie

zachowywanie się lub postępowanie w określony sposób w odpowiedzi na jakąś sytuację, zdarzenie

Definicja: zagrożenie

sytuacja negatywnie wpływająca na nasze bezpieczeństwo, powodująca zanik lub utratę poczucia bezpieczeństwa związanego z życiem, zdrowiem, warunkami egzystencji czy też posiadaniem mieniem

5. Zadania

Ćwiczenie 1

Połącz rodzaje potrzeb człowieka z ich przykładami:

potrzeby bezpieczeństwa

sukces, prestiż, znaczenie

potrzeby fizjologiczne

rozwijanie zdolności i zainteresowań

potrzeby uznania

jedzenie, woda, tlen, sen

potrzeby przynależności

opieka i oparcie, wolność od strachu,
zabezpieczenie życia i zdrowia przed
następstwami choroby

potrzeby samorealizacji

miłość, bycie kochanym

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Dopasuj przykłady zagrożeń do odpowiednich rodzajów:

zagrożenia naturalne

terroryzm i przestępczość

pożary przestrzenne lasów

awarie techniczne

huragany i silne wiatry

katastrofy jądrowe

wypadki komunikacyjne

susze

powódź

długotrwałe mrozy

wypadki w domu i szkole

zagrożenia cywilizacyjne

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.